

Domoljub

V Ljubljani 30. decembra 1942-XXI

55 - Štev. 53

Zimsko delo v sadovnjaku, če ni snega!

Ko kuješ svoj značaj

Začeti je treba

Rajni dr. Janez Evangelist Krek je mladim fantom večkrat dejal, da je vsa skrivnost uspeha v tem: »Začeti je treba!« Samo modrovanje ne prinese uspeha. Prav tako pa tudi ni uspeha, če se človek samo odveduje in potrpežljivo prenaša razne težave. Star rimski pregovor je veljal, da pogumnega sreča podpira. Mi bi rekli, da ga Bog podpira.

Kadar se človek samega sebe premaguje, stori večkrat napako, da se uri in vadi zgolj v premagovanju samega sebe in v odvedovanju tega ali onega. Marsikdo to skoro kar lahko dela, celo v veselje mu je in notranje zadoščenje, če se je odpovedal tej ali oni zabavi temu ali onemu užitku. Ne bo pa zlepa takega človeka pripravil do tega, da bi se lotil kake stvari, če je za nevsučno delo treba kaj zatajevanja. Dejavnega zatajevanja samega sebe taki ljudje ne preneso. Kdor je vajen, da se zgolj trpno zatajuje, postane nedelaven ter se ne more za nobeno dejanje odločiti. Zatajevanje pa ni isto, kar je mirno in udobno življenje. Kristjan ni za to na svetu, da bi tukaj mirno v kakem koticu ždel in čakal bližnje večnosti. Zakaj tudi nebeski pokoj je življenje. Cerkev nam sicer veleva, da se moramo s postom zatajevati in tudi drugače samega sebe premagovati, hkrati pa nam tudi kaže krščanske zapovedi, obisk službe božje, prejemanje sv. zakramentov, podpiranje in obiskovanje siromakov itd. Vse to, kar nam Cerkev veli, je dejanje in spet dejanje! Za dobro stvar ne smemo zgolj mirno trpeti, temveč za njo tudi delati in se za njo na vso moč prizadevati in se bojevati, če je treba.

Zivljenje je namreč boj. V bojevanju pa je najboljša obramba napad, kakor uče stari izkušeni vojskovodje. Ofenziva, to se pravi napad v življenjskem boju pa se imenuje pobuda. Vsak dan silijo v življenje nove misli, ki jih je treba uresničiti. Katoliška pobuda je v zgodovini čudeže ustvarjala: krčila je gozdove ter na njihovem mestu ustvarila cvetoče njive, izsuševala je močvirja, gradila šole, ceste in mostove, bolnišnice in hišalnice. Vse to je ustvarila katoliška pobuda iz prave krščanske ljubezni, ki je velevala, kaj je treba storiti. Papeža Gregor VII., Inocenc III., svetniki sv. Benedikt, sv. Dominik, sv. Frančišek Vincencij Pavelski — vsi ti in tisoči drugih so bili moške silne delavnosti, ki je v njih bilo ogromno prave in zdrave pobude za razne naloge.

Zakaj kovač kos železa dene v žareč ogenj ter ga nato kuje? Zato, da iz tistega kosa železa skuje jeklen meč, ki mora presekativ vsako oviro. Zato naj tudi tvoja volja bo prožna kakor jeklo, pa tudi trdna in odporna kakor jeklo. Kje je tista sila, ki žene kazalce na uri? Tista sila je nakopičena v zaviti in stisnjeni jekleni vzmeti. Tako moraš tudi svojo voljo v zatajevanju tako stisniti, da bo, kadar je treba delati, toliko bolj močno delovala. Svet si moraš osvojiti, najprej svoj mali svet v notranjosti svojih sil.

Kako utrjena bo tvoja volja, ko boš vsako jutro znova svoj dan začel z novim življenjskim pogumom in voljo do dela! Ko se boš samega silil k dobremu! Ko boš samega sebe priganjal k delu! Bodi lev svojih dolžnosti! Kot mladenič se uri v tem, da boš kot možak tak, in da boš na stara leta lahko gledal blagoslovljene sadove svoje dela in boš lahko blazeno zaprl svoje trudne oči!

Vojni dogodki preteklega tedna

Uspešni boji v Tunizu

Italijansko vojno poročilo št. 940 od 21. decembra naglašja. V Sirti je bilo med ponesreženimi sovražnimi napadi na naše kolone sestreljenih 6 angleških letal. — Gladko so spodelili tudi sovražni poskusi, da bi razpršil naše avtomobile. — Sprednji osni oddelki so se v Tunizu živahno gibal ter odbili sovražna jedra. — Več luk v Alžiru je bilo uspešno bombardiranih. — Nemški lovci so zbili 5 sovražnih letal.

Vojno poročilo št. 941 omenja, da je v Sirtiki bilo zmerno bojevanje, pač pa je bilo bolj živahno v Tunizu, kjer so bili odbiti sovražni sunki ter je bilo zajetih več ujetnikov. Sovražna pristanišča v severni Afriki in v Sirtiji so bila bombardirana. V dnevnik letalskih bojih sta bili uničeni dve sovražni letali.

Vojno poročilo št. 942 od 23. grudnia naglašja, da so v Tunizu italijanski in nemški oddelki zavzeli nekaj novega ozemlja ter zasedli srdito branjeno sovražno gorsko postojanko. Sovražni protinapadi so bili odbiti. Prijetih je bilo spet več ujetnikov ter zaplenjenega nekaj vojnega gradiva. — V Sirtiki so naše čete uničile sovražna jedra, ki so skušala naše vznemirjati. — Protiletalsko topništvo je zbito dve sovražni letali. Nemška letala so zadnja dva dni hudo poškodovala pet velikih sovražnih ladij ter eno torpedovko.

Italijansko vojno poročilo št. 943 od 24. decembra sporoča, da je sovražnik skušal dobiti nazaj izgubljeno postojanko v Tunizu, da pa so njegovi oklepni oddelki bili odbiti ter so osne sile zajele pri tem 200 ujetnikov, ki so po večini Angleži. — Tudi naši krajevni sunki so bili uspešni. — V Sirti pa ni bilo nič važnega.

Italijansko vojno poročilo št. 946 od 27. grudnia pravi, da so italijanska letala napadla zbirališča sovražnih oklepnih vozil v puščavi južne Libije ter več vozil zažgala in uničila. — V Tunizu so osne čete svojo zasedbo prejšnjih dni utrdile. Ujetih je bilo več sovražnikov ter zaplenjenega nekaj orožja in streliva. — Pristanišče v Boni so nemška letala uspešno napadla ter zbila 10 sovražnih letal. — Ob obali francoske severne Afrike so nemška strmoglavka letala napadla sovražni konvoj angleških in ameriških ladij. Dve sovražni ladji sta bili zadeti in zanesljivo potopljeni. — Naša torpedovka je v Sredozemskem morju potopila sovražno podmornico.

Italijansko vojno poročilo št. 947 od 28. decembra naglašja, da je v Sirti bilo pospešeno delovanje ogledniških oddelkov, v Tunizu pa odbitih nekaj sovražnih napadov na osne prednje postojanke. Nemški lovci so zbili eno

sovražno večmotorno letalo. Nemški bombniki so bombardirali letališča v Alžiru ter pristanišče Bona. Ko je sovražnik bombardiral pristanišče Sfax, je eno njegovo letalo bilo zbito od protiletalskega topništva.

Uradno poročajo, da je v Alžiru bil dne 24. grudnia dopoldne ubit Darlan, visoki komisar za francosko severno Afriko. Morilec je bil na mestu prijat, obojen na smrt in ustreljen. — Darlanov naslednik je general Giraud.

Srditi boji v Rusiji

Nemška uradna poročila sporočajo o hudih bojih med Volgo in Donom. Ob srednjem Donu je sovražnik imel hude in krvave izgube. Nemško vojno poročilo od 22. grudnia naglašja, da so nemške divizije na bojišču ob srednjem Donu krčevito branile svoje postojanke ter sovražniku zadale hude izgube. Uničeni so bili 404 tanki.

Nemško vojno poročilo od 23. grudnia naglašja, da so Nemci pri Voronežu dosegli velik uspeh in da so Rusi ob Tereku, med Donom in Volgo in v Stalingradu imeli krvave izgube.

Novo nemško poročilo od 24. grudnia naglašja, da so bile ruske izgube ob reki Terek nenavadno krvave in da so Nemci med Donom in Volgo zajeli 600 ujetnikov. — Bitka ob Donu pa še traja.

Nemško poročilo od 27. grudnia sporoča, da so bili ruski napadi med Donom in Volgo ter v Stalingradu odbiti ter da so Rusi pri Velih Lukih imeli hude izgube.

Palice je zbiral

V madžarski Budimpešti je odšel pred kratkem v večnost neki magnat, ki je imel v svoji zbirki 366 različnih sprehajalnih palic. Imel je navado, da je vzel iz svoje zbirke za dnevni sprehod vsakokrat drugo palico, tako da so vse njegove palice prišle na vrsto v letu dni.

Javna dela na Hrvaškem

O javnih delih na Hrvaškem je tajnik nemške trgovinske zbornice za Hrvaško dr. Schulz objavil v strokovnem listu »Die Deutsche Volkswirtschaft« razpravo o javnih delih na Hrvaškem, kjer navaja, da mora mlada hrvaška država nadomestiti ono, kar je bilo zamujeno v 20 letih, zlasti na področju javnih del. Samo v letu 1941. je hrvaška državna blagajna izplačala 830 milijonov kun za javna dela.

Pogon z generatorskim plinom

Nemški kmetijski minister je odredil, da se morajo traktorji, ki jih rabijo v kmetijstvu, postopno preurediti na pogon z generatorskim plinom. Vpoštev pridejo generatorji za lesni plin in za plin iz šote, kolikor sta les in šota imetniku na razpolago, sicer pa na pogon s plinom iz briketov rjavega premoga.

Obvezno ribje olje

»Zavod za ljudsko zdravje« na Danskem je odredil, da morajo letošnje zimo povsod na Danskem šolarji obvezno dobivati ribje olje, da bi se tako telesno čimbolj okrepili. Upajo, da bodo s tem ukrepom že vnaprej lahko preprečili možne posledice, ki jih povzročata pomaničljiva prehrana v sedanjem vojnem času.

Bolgarski državni proračun

Od proračuna 21 milijard in 714 milijonov levov bo šlo na stroške vojnega ministrstva 8 milijard in 856 milijonov. Zaplenjeno judovsko imetje je dalo 1 milijardo in 500 milijonov. V pokrajinah, ki so bile priključene Bolgariji, to so Dobruđa, Macedonija in Egejska Tracija, ne bodo v letu 1943 plačevali davkov.

Uradniške plače na Slovaškem

Do osamosvojitve je imela Slovaška slabo plačano uradništvo. V zadnji dobi je slovaška vlada poskrbela, da so se uradniške plače ravnale po porastu cen. Zato so bile uradniške plače opetovano zvišane in uradniki so tudi dobili posebne doklade za otroke. Zdej je slo-

KRATKE z vsega sveta

Z brzino 123 km na uro je divjal te dni vihar v Spaniji in na Portugalskem.

Raznašalci časopisov stavkajo v ameriskem Njujorku.

Popolnoma je zamrznilo pristanišče v ruskem Arhanglsku.

64 odstotkov svetovnega pridelka sladkorja imajo sedaj Nemčija, Italija in Japonska.

Cigare iz ukrajinskega tobaka bodo prišle v kratkem v prodajo v Nemčiji.

Za več kakor pol milijona frankov so prodali oni dan v Parizu znamenko svetlosive barve brez žiga iz l. 1849.

130 milijonov živilskih nakaznic pride v promet v januarju 1943 v Združenih državah.

Vlak z 29 vagoni blaga se je prekučnil v reko v bližini španske Samance.

169 gostiln so zaprli v Parizu, ker so gostilničarji gostom stregli brez predpisanih živilskih nakaznic.

Nad en milijon kilogramov tobaka s Krima so poslali doslej v Nemčijo.

Kanalizacijo turške prestolnice Ankare bo izvršilo nemško podjetje Hochtich A. G. iz Essena za skupni znesek 14 milijonov mark.

Volno iz celuloze (lesa) izdelujeta že dve švicarski tvornici.

Pred številnim občinstvom je nastopil nedavno v gledališču v Odesi znani italijanski operni pevec Tito Schipa.

Civilno mobilizacijo za vse zdravnike in lekarne, kakor tudi za vseh vrst pomožno bolniško in strežniško osebje je odredila Bolgarija.

4600 m visoko se je dvignil v 90 minutah z brezmotornim letalom kolumbijski major Camillo Daza.

Od 8. avgusta do 8. decembra je bilo v Indiji ubitih in ranjenih 2875, zaprtih pa 13.200 oseb.

Svojo popolno odvisnost od Anglije je oklical otok Ceylon.

Nemčija, Italija in Japonska pridelajo letno 20 milijonov ton sladkorja ali 64 odstotkov svetovnega izdelka.

Skoraj milijon duš šteje sedaj belgijski Bruselj, ki so mu nedavno priključili 18 okoliških občin.

V osmih mesecih so Sovjeti izgubili 12.800 letal, poročajo iz Berlina.

220 milijonov litrov vina je v letu 1942 pridelala Bolgarija. V Nemčijo bo izvozila 50 milijonov litrov.

Ker je neugodno pisal za sile Osi, je turška vlada ustavila list »Vata«.

V porodnišnici v Bresciji se je nedavno rodil deček s 4 močnimi in popolnimi zobmi.

Obroke mesa in krompirja so zvišali v Belgiji.

vaška vlada začela izplačevati še posebne draginjske doklade. Poleg tega so dobili državni uradniki in upokojenci posebne božične doklade in sicer oženjeni po 1200, samci pa po 900 kron.

Najstarejši dvoječki na svetu

Na Danskem živi sestri dvoječki stari 85 let, o katerih so menili, da sta najstarejši dvoječki na svetu. Zdej pa so odkrili na otoku Fioniji novi dvoječki, ki štejeta 97 let. Ker sta obe čvrsti in zdravi, upata da bosta učakali stoto obletnico rojstva.

Dekle, ki ima dve srei

V nemški pokrajinski bolnišnici blizu Breslave se je te dni rodila deklica, o kateri so ugotovili, da ima poleg običajnega srca še eno mišico, ki je popolnoma podobna srcu ter utripa kakor pravo srce. Drugo srce je bilo v zvezi z levim usedom. Deklici so odvdušno srčno mišico z uspehom izrezali in bo ostala deklica torej pri življenju.

Plačila v Bolgariji omejena

Ze delj časa je v Bolgariji predpis, da država izplačuje v gotovini le zneske do 100.000 levov, kar je več od tega zneska plačujejo z nakazili. V bodoče bo bolgarska državna blagajna zasebnikom in tvežkam v gotovini tudi nakazili izplačala le znesek do 200.000 levov, od presežkov pa bo polovico izplačevala v 3 odstotnih državnih bonih.

Duce prisostvuje v Rimu vaji gasilskih čet.

Škofova beseda za novo leto

V Gospodu ljubljani verniki

Za Novo leto Vam pošiljam blagoslov in pozdrav z željo, da bi Bog čas trpljenja človeštva skrajšal.

Mnoge mači vprašanje: Odkod in čemu to težko trpljenje človeštva? — Vzrok trpljenja ni v Bogu, ampak v človeku! Bog je dal svoje zapovedi, po katerih si more človek na zemlji napraviti božji red, ki je edini vsestransko primeren za človeka, vsem enako koristen in zmogel obraniti trajno pravičen mir ter narode, ki so vsi ustvarjeni, da služijo istemu Bogu, povezati z vezjo pravičnosti in ljubezni v eno družino božjo. Človek pa je božji red zavrgel in si postavil svojega y nasprotju z božjimi zapovedmi.

Čerkev je svarila stoletja že, a ljudje niso poslušali besede resnice iz božjega razodetja, verjeli pa so varljivim geslom krivih prerokov in iskali mimo Boga in njegovih zapovedi trdnije temelje za boljše in lepše življenje na svetu — in našli sedanje gorje.

Bog je človeku pustil svobodo, ni posegel čudežno vmes, da bi zabranil naravni razvoj, kakršnega si je človek zamislil — in tako je grešno početje človeka dozorelo v sedanje nesreče.

Bog zdaj pripušča, da tepejo človeštvo njegovi lastni grehi. Čemu? Da bi nas šibe, ki smo jih z nezvestobo do Boga sami spletili, zopet obrnile k Bogu, da bi vsi in vsak spoznal, da ni na pravi poti, uvidel svojo krivdo, jo popravil, se vrnil k Očetu in mu odslej zvesteje služil — in v tem našel svojega življenja pravi smisel in najgloblji namen.

Skušajmo razumeti, kaj Bog namerava, ko dopušča, da nas po zakonu železne doslednosti tepe bi naših lastnih pregreh, pa bomo znali trpljenje obrniti sebi v zveličavno pokoro. S tem bomo zadostili za krivde in grehe, ki so v svetu rodili nered in borbe. Trpljenje moramo uporabiti, da se

v njem očistimo in vsak dan bolj posvetimo. Če kdo nedolžen trpi, daruj to pokoro v zadoščanje za krivde drugih, ki sami ne zadoščujejo, pa bo nezasluzeno trpljenje njemu samemu v večje zasluženo in popolnejše posvetenje.

Med trpljenjem se razcveta marijiva in vedno pripravljena ljubezen do bližnjega, ljubezen, ki pomaga, kjer more, ki blaži bolečine, omiljuje trpljenje, sočustvuje z vsemi žalostnimi in jekajočimi, s tem pa razdvojenca srca zblizuje in pomoč božjo priteguje. V tej ljubezni skušamo storiti vse, kar je v danih razmerah mogoče, da bi vse iz trpljenja rešili ali ga jim vsaj olajšali, predvsem tistim, ki trpijo brez lastne krivde.

Iz trpljenja se naše misli obračajo k Bogu, dobremu in usmiljenemu. Čim hujše so preizkušnje, tem gorečnejše naj so naše molitve: Drži nas, Gospod, da nas obup ne zlomi; daj nam milost, da vztrajamo v Tvoji volji; naj nas bridkosti ne ločijo od Tebe, temveč nas skesane in spreobrnjene vodijo k Tebi, kakor izgubljenega sina. Prosimo ga z vsem zaupanjem, naj skrajša dneve trpljenja in privede ljudi zopet v svoj božji red, kjer bo »božji mir, ki vsak razum presega, varoval vaša srca in vaše misli« (Fil 4, 7).

V tej molitvi se iz skupnega trpljenja, telesnega in duševnega, združimo v eno samo molitveno družino pod varstvom božje in naše Matere Marije, ki je objubila rešitev, če se spreobrnemo, nehamo Boga žaliti in se njenemu brezmadežnemu Srcu posvetimo.

Z božjo pomočjo bomo te skupno posvetitev opravili v prihodnjem maju. Da bo posvetitev uspešna in učinkovita za vse naše življenje, se hočemo na njo temeljito pripraviti. Priprava naša bodi v tem, da bomo od januarja do maja 1943 skupno opravljali pobožnost peterih prvih sobot brezmadežnemu Srcu Marijinemu v zadoščanje za kletve in nevhvaležnosti, s katerimi se

tudi med nami žali. Vsa podrobna navodila bodo tako objavljena, da bodo vsakomur dostopna.

Prav lepo Vas vabim, da se pridružite tej pobožnosti in jo opravite z namenom zadostovati materinskemu Srcu Marijinemu. Ta sklep bodi vaše novoletno darilo Materi Mariji. Nobena mati otroškega darja ne zavrne in ne pozabi. Tudi Marija ga ne bo. Brezmadežno Srce Marijino bo naše rešenje!

† Gregorij Rožman, škof ljubljanski.

Lurd in Fatima

V dveh prikazovanjih je Matj božja v poslednjem času razodela ljudem svoje želje in jim odprla v svoji materinski skrbnosti vrece novih nebeških dobrot in milosti: v Lurdu in Fatimi. Oba kraja sta na skrajnem jugozahodu Evrope, v območju Pirenejev. Doslej sta bili daleč stran od kulturnih in prometnih središč. V Lurdu st je Marija izbrala za svojo posredovalko neuko in revno štirinajstletno pastirico Bernardko Loubirous, enako sedem do deset let stare pastirice v Fatimi. Spet moramo z Gospodom vzkliskati »Hvalimo te, nebeški Oče, da si to prikril modrim, razodel pa malim« (prim. Lk 10, 21). Bog se vedno poslužuje za svoje vzvišene namene takih, ki so v očeh tega sveta neznamni in nepomembni. Svoje zaklade milosti in resnice zaup otroško nedolžnim, čistim in nepokvarjenim srcem. Ali ni to opomin za nas, da moramo v sebi ohranjati in negovati duha otroške preprostosti, odkritosrčnosti, ljubezni in nedolžnosti? Ali ni prav zaradi tega zablestela na visokem nebu krščanskih svetniških vzorov sv. Terezija od Deteta Jezusa, ter je s tako vnmogo gojila v sebi duha otroške preprostosti pred Bogom?

Sveti rožni vence so nekaj radi molili v naših družinah. Danes se ta prelepa molitev iz civiliziranih mest in vasi vedno bolj umika v revne hribovske koč. Kakor da bi pozabljali, da se je spet in spet treba vpljati v skrivnosti našega odrešenja ter ohranjati po Mariji živo zvezo z Jezusom, ki iz njega prehaja v nas moč duhovnega življenja. Marija nas je na to molitev spet opozorila tako v Lurdu kakor v Fatimi.

Pri prvi prikazni dne 11. februarja 1858 je imela v rokah molek in prebirala jagode, zatopljena v blažene spomine na globoke skrivnosti, ki jih premišljujemo v molitvi rožnega venca. Bernardka je pred Massabielsko votlino v pričakovanju prikazni vedno molila rožni venec. Marija je molila z njo. Pri drugi prikazni dne 14. februarja je Bernardka opazila, kako so polzele jagode med njenimi prsti. S pozivom k pokori je Marija posebno poudarila zadostilni značaj rožnega venca.

Ze takoj pri prvi prikazni v Lirijski globeli pri Fatimi, dne 13. maja 1917 opominja Marija, ki ima spet v rokah molek, naj otroci vztrajno molijo rožni venec, pri drugi prikazni dne 13. junija, naj molijo pogosto rožni venec in en mesec pozneje pred razodetjem velike skrivnosti, naj molijo vsak dan rožni venec. Naznačila je tudi namene te molitve: za spreobrnjenje nasprotnikov sv. Cerkve, za konec vojne, za zdravje, v zadoščanje za grehe. Krono vsem razodetjem pa je postavila Marija ob zadnji prikazni dne 13. oktobra 1917, ko je izjavila, da je »Matj presvetoga rožnega venca«.

Nismo torej več v negotovosti, s kakšnim čiščenjem bi mogli najbolj razveseliti Marijino materinsko in ljubezni polno Srce. Rožni venec mora spet postati naša najljubša vsakdanja molitev. Slovenske družine se je morajo okleniti z vsem ognjem, da pošane občina narodna molitev. Naj se že nežni otroci nauče premišljevatj skrivnosti Jezusovega učlovečenja, trpljenja in poveljanja, da bo rožni venec nehal biti prazno in dolgočasno ponavljanje enega in istega molitvenega obrazca. Tako bo z mladim rodom, ki bo vztrajno zajemal iz skrivnosti naše vere, raslo upanje na novo pomlad npravnosti, čistosti, poštenja in medsebojno ljubezen med nami, ki v splošnem potopu iščemo obrežja, kjer bi se moglo človeštvo rešiti.

Lurd in Fatima nas vabita k molitvi in pokori. Vrzimo od sebe grešno navlako in vrtno se k Bogu z otroško zaupnostjo in ljubeznijo! Hodimo vztrajno po poti, po katerem nas vodi Srce nebeške Matere!

Slike iz Fatime: Procesije prihajajo ter polnijo ogromni prostor

Vsa globel, kjer se je Marija prikazala, bo obzidana. Ob vhodu so velike in lepe kolone.

Čitaj in širi »Domoljuba«!

Nove žrtve

Zahrbtni partizanski napad na horjulske fante

Par tednov sem je del horjulske vaške straže v Veliki Ligojni, vrhniška občina, doživel krvav spopad s partizanskimi pesjani. V četrtek 10. dec. t. l. zjutraj je slo nekaj stražarjev po opravkih v Horjul. V Lipalici, približno 2 km od Horjula, so jih v zasedi od dveh strani napadli partizani. Vnela se je huda bitka, v kateri so padli štiri naši fantje, nekaj je bilo pa ranjenih. Kljub temu, da so imeli naši slabše orožje in da so bili napadeni nepričakovano, so imeli tudi partizani precejšnjo izgubo; nekateri mislijo, da jih je padlo 6-8, kar se pa do zdaj še ni dalo ugotoviti. Najbolj žalostno je to, da so domačini partizani ubijali domače fante.

Najmlajši med padlimi je Janez Buh, rojen 17. novembra 1925 v Horjulu; bil je spreten mizar, ki je vodil z veliko večino očetu mizarstvo; bil je zgleden v vsakem pogledu in družini velika opora, zato ga bodo težko pogresali.

Druga žrtev osvobodilnih je bil Ivan Prošnik, rojen 3. decembra 1919 v Horjulu, po poklicu mizarški pomočnik; zapuška mater vdovo, brata in 3 sestre.

Tretji Horjulec, ki je padel pod zločinski roko, je Janez Sečnik, rojen 31. avgusta 1907. Neaždna smrt sina edince prinaša nepopisno žalost materi, ki je že 50 let vdova in ima doma le eno hčer. Pokojni Janez je bil povsod priljubljen in navdse priden in pošten delavec.

Kot četrta žrtev je Leopold Simonišek iz Vrzdence; pokojni je bil rojen 14. novembra 1908 v Senovem pri Rajhenburgu in

† Župnik Franc Kanduč

Spet je vnet delavec v Gospodovem vinogradu moral dati svoje življenje za svojo zvestobo kot slovenski katoliški duhovnik. Župnik Franc Kanduč je padel na praznik prvega mučenca svetega Stefana pod kroglo zavratnega komunističnega partizana.

Na praznik svetega Stefana je župnik Kanduč, ki je zdaj deloval v Grabovem, šel v Lipsenj k tamkajšnji podružnici sv. Stefana maševat. Ko se je okoli 11 dopoldne vračal proti Grabovemu, ga je v samotni iz zasede ustrelil komunistični morilec. Župnik Fr. Kanduč je dobil dva strela, enega v nogo, drugega pa v kolk. V hudih bolečinah je siromak tam na samoti ležal, dokler niso prihiteli fantje, ki so slišali strele in zaslišali, da je dobri župnik Kanduč postal žrtev komunističnih morilcev. Ko je gospod zagledal fante vaške straže, se je zjokal in dejal: »Hvala Bogu, fantje, da ste prišli! Naglo so ga naložili na avto ter ga prepeljali v logaško bolnišnico, pa je ubogi župnik v kljub vsej pomoči že med potjo izdihnil.

Župnik Franc Kanduč se je rodil 9. aprila 1887 v starodavnem mestu Idrija. Gimnazijo in bogoslovje je dovršil v Ljubljani ter se nato vneto posvetil svojemu duhovniškemu poklicu. Na več krajih, med drugim tudi v Cerkanji, je deloval kot kaplan, nakar je postal župnik v Kropi, kjer je vse svoje sile posvetil svojim Kroparjem. Ko je lansko leto zapustil Kropo, si je nazadnje po več križevih postajah, našel začasen domček v Grabovem pri dobrem g. dekkanu Westru, kateremu je bil delaven duhovski pomočnik. Komunistična krogla je zdaj pretregala nit njegovega tako delavnega življenja, ki ni hotelo nič drugega kakor to, kar je božje, da bi naš narod po tem božjem postal srečen. In zato je moral pasti od omadeževane slovenske roke kot nova žrtev, ki po smrti še bolj kakor v življenju lahko spričuje veličino katoliške vere, ki edina je in more biti rešilna vsemu našemu narodu, ki pa pretresljivo obtožuje vso propalost in pogubnost partizanskega komunizma.

Ob poltočnici mučeniške smrti dveh duhovnikov

Ljubljana, 21. decembra 1942.

Ni bilo mogoče, da bi doma v župni cerkvi dovolj dostojno počastili spomin mučeniško padlih duhovnikov iz St. Ruperta gg. Fran Nahtigala — župnika in Franca Cvara — kaplana. Zbrali smo se zato v Ljubljani vsi njuni prijatelji, sorodniki in farani v cerkvi presv. Srca Jezusovega k sv. maši, ki jo je daroval bivši šent-rupertski kaplan g. Stanko Grims, 18. tega meseca je preteklo šest mesecev, odkar sta prešla svojo nedolžno kri. Kako kratka se nam zdi ta doba, kratka po času, toda dolga po dogodkih! Kaj vse se je v tem času zgodilo! Življenja, ki so še veliko obetala, so morala dokončati svoj tek proti svoji volji. Mislili so, da morajo še veliko dobrega narediti, da še niso dosegli svojega cilja, pa jim je roka pretregala nit življenja.

Še veliko dobrega bi naredila, še veliko duš bi pripeljala v nebesa ta dva pokojna duhovna gospoda iz St. Ruperta, katerih se po šestih mesecih spominjamo. Pred Bogom je bila veliko več vredna vdana, mučeniška smrt, kakor pa življenje. Neizmerno duš bo več rešenih v tem slučaju, ko sta naš gospod župnik in gospod kaplan prešla svojo kri, kakor bi jih rešila, če bi živela dolgo, dolgo življenje.

Cesa se spominjamo v teh šestih mesecih? Spominjamo se, kako padajo tisti, ki so sodelovali pri umoru rajnih duhovnikov in katerih imena imamo zapisana, da jih damo v javnost ob drugi priliki. Padli so in še padajo njuni nasprotniki brez sadu. Mislili so, da so dosegli svoj

BLAGOSLOVLJENO NOVO LETO

1943

VOŠČI VSEM PRIJATELJEM, BRALCEM IN NAROČNIKOM

»DOMOLJUB«

Važna objava Poveljstva XI. Armadnega zbora

Armadno poveljstvo že delj časa proučuje položaj vsakega interniranca v vojaških taboriščih, da se postopoma osvobode tisti, ki se izkažejo zanesljivi glede lojalnosti do italijanskih oblasti in imajo odkritosrčen namen za mirno življenje v krogu svojih družin.

Da se med drugim izogne motnjam pri težavnem delu pregleda in presoje položaja posameznega interniranca, in da se zatre goljufivo delovanje nesramnih in zahrbtnih sleparjev, ki grabijo ogromne vsote denarja na račun ubogih ljudi s tem, da se izdajajo za zanesljive posredovalce pri vojaških oblasteh, se »prošnje za osvoboditev« internirancev ne bodo več sprejemale.

Posebna uradna komisija bo naglo zopet pregledala položaj vsakega interniranca.

Merilo za osvoboditev bosta pravica in razumevanje; nobeno moledovanje, nobeno posredovanje tretjih oseb, nobeno priporočilo ali pritisk ne bodo mogli odvrniti Poveljstva od načina njegovega postopanja.

Ta odredba stopi danes v veljavo.

Ljubljana, 24. decembra 1942-XXI.

General armadnega zbora
Poveljnik,
GASTONE GAMBARA

namen in se v satanskem zmagovalstvu smejali. Bog jih je zapisal pogubi, kakor pravi psalm: »V tisto zanko, ki so jo skrivnostno nastavili meni, se je ujela njihova lastna noga.« Preveč sta odpirala oči ljudem, in budila vest, zato so si nasprotniki zatisnili ušesa in planili nanju, da bi našli opravičenje svoji trdovratnosti. Ona dva sta sicer mrtva, toda njun duh živi v faranih. Niso sicer še vsi, odkrito rečeno, toda tisti, ki so, so trdni kakor granit in neomajni vztrajajo tudi do smrti. Cilj naših rajnih duhovnikov je dosežen. Duš njunih življenj zmaguje in bo tudi zmagal. Učence že imata, katerim sta dala za dediščino svojo neomajnost in požrtvovalnost.

Ni jima še bila dana čast, da bi bila pokopana na domačem pokopališču, ampak imata svoje počivališče v gozdu, kjer sta prestala mučeniško smrt. Akoravno ni ta kraj blagoslovljen, je še bolj posvečen s krvjo njunih teles.

Ozri sem se na sliko našega g. župnika in jo nekaj časa nepremično motril. Povedala mi je nešteto misli, od katerih se mi je najgloblje vtisnila ta: Nikar ne žalujte, farani moji, ali ne veste, da je bila moja žrtev potrebna za vas, da so se zbrisali vaši dolgovji pred Bogom, da bi se zato vera poglobila med vami. Ne žalujte, glejte kvizku, ne na zemljo! Poglobite vero v svojem življenju! Glavno je, da sem zapustil učence, kajti ti odtehtajo pred Bogom zlo, ki ga mu prizadevajo sovražniki. Poglobite vero in vztrajajte še naprej, nam pravi rajni g. župnik.

G. kaplan je tudi hodil ista pota kakor njegov stanovski tovariš. Tudi on se je odklovil po neustrašnih besedi; na nasprotnike, zato je moral izgubiti življenje, da je novoga prejel pri Bogu.

V gozdu so trije grobovi, obsuti z belimi in rdečimi cvetlicami. V sredi je grob g. župnika, na levi življenjskega tovariša g. kaplana — na župnikovi desnici se pa nahaja še en grob, kjer leži Jakož Alojzij. Tudi ta je za vero pretil svojo kri istočasno s svojima dušnima pastirjema. Ose številne družine, ki je globoko, krščansko vrgla svoje otroke. Ko so mu komunisti malo pred smrtjo rekli, da ga lahko ubijejo, je hladnokrvno odgovoril:

»Lahko me ubijete, se nič ne bojim smrti, sem popolnoma tudi na to pripravljen...« Verjaki je vredna posnemanja!

Ti, ljudstvo šentrupertske fare, nimaš živih duhovnikov. Izpregledaj in poglej, kje je tvoja rešitev! Vse obsodbe so vredni tisti, ki sodelujejo z ljudmi, ki so umorili naše vodnike. Resnično, prav nič vere ne morejo imeti taki, katerih simpatije so na strani tistih, ki so si umazali roke z nedolžno krvjo.

Janez Buh

Ivan Prošnik

Leopold Simonišek

Janez Sečnik

se je pred kakimi 10. leti oženi na Vrzdencu. Bil je priden in vesten delavec, ki je bil ves navezan na svojo družino; vsa vas ga je spoštovala. Njegova smrt je prinesla družini nepopravljivo škodo: zapuška ženo in tri nepreiskrbljene otročice.

Vsem dragim svojcem bodi na tem mestu izrečeno odkritosrčno sožalje! Imajo naj to zavest, da so se rajni borili za poštenje in pravico.

Kaj je NOVEGA

d iz duhovniške službe. Za tajnika škofijskega ordinariata in škof. kaplana je bil imenovan duhovnik Roman Malavašič. — Za župnijske upravitelje so bili imenovani: Franc Urbaneč, kaplan v Cerknici, za Planino pri Rakeku: Leopold Campa, kaplan v Crmošnjicah, za Staro Cerkev pri Kočevju; Karel Papež, kaplan na Suhorju, za to župnijo; Franc Pezdir, kaplan pri Sv. Vidu nad Cerknico, za to župnijo; in Bogomil Škerlavaj, kaplan v Dragatušu, za to župnijo. — Premješeni so bili: Mihael Trdin, prefekt Zavoda sv. Stanislava v Ljubljani, za kaplana na Suhor; dalje kot kaplani: Ivan Knafeč iz Kočevja v Crmošnjice, Janez Kalan iz Zagorja ob Savi v Cerknico, Anton Vidmar iz Kamnika v Kočevje in Janez Križaj iz Trzinca v St. Jernej. — Nameščeni so bili semen. duhovniki oz. novomšaški kot kaplani: Karel Erjavec v Hinjah, Alojzij Kočar v Preserju, Franc Kozjek v Starem trgu pri Ložu, Jožef Pelan v Prečni, Franc Pustotnik v St. Petru pri Novem mestu, Franc Remskar v Trzinu, Anton Strle pri Sv. Vidu nad Cerknico, Ludovik Sivc v Dragatušu, Anton Trdan v Adlešičih in p. Dodest Golja, O. Teut. v Metliki. — Službovat v druge škofije so šli semen. duhovniki oz. novomšaški: v nadškofijo Gorizia: Alojzij Duhovnik in Anton Mušič; v škofijo Trieste: Stanislav Debevec, Ivan Markič, Maks Očepek, Jožef Ogrinec, Martin Tavčar, Ladislav Tomazin in Franc Vrolih; v škofijo Fiume: Daniel Perkan.

d Imenovana sta bila za honorarnega učitelja verouka: Jožef Snof, kaplan pri Sv. Jakobu v Ljubljani, na I. drž. moški realni gimnaziji v Ljubljani, in Alojzij Luskar, S. S., na II. drž. moški realni gimnaziji v Ljubljani.

d V L letnik škol. dub. semenišča v Ljubljani so bili sprejeti: Franc Glavan, Bogomir Hren, Alojzij Ilč, Jožef Kotlušček, Ivan Lovše, Franc Novak, Franc Oven, Jožef Sivc, Elžij Serek, Franc Škufca, Feliks Zajec in Jožij Zajec (12).

d Najnovejšo odredbo oblasti je priobčilo dnevno časopisje pod sledečimi naslovi: Obnovitev poštnege prometa v Ljubljanski pokrajini, Važni predpisi za nadzorovanje tujcev v pokrajini, Razglas davčne uprave (glede pregleda knjižice za uslužbenski davek), Poziv hišnim posestnikom (glede zaščite pred požarom), Prepisi za rabo in nošenje fotografskih aparatov, Iv. uredba o likvidacijskih uradih in oddelkih.

d Sto let je dočakal v italijanskem Salermu advokat Antonio Ruotolo, ki je te dni umrl.

d Kmetijska gospodarstva v Ljubljanski pokrajini lahko razdelimo takole: Od 1 do 5 ha ima 23.000 gospodarstev, od 5 do 50 ha šteje 21.552 gospodarstev, od 50 do 100 ha vsebuje 343 gospodarstev, od 100 do 200 ha ima 61 gospodarstev, preko 200 ha ima 44 gospodarstev.

d Rimsko kazensko sodišče je obsodilo na dve leti zapore gostilničarja Dal Monaca, ker je sladkal vino s saharinom.

d Do tal je pogorelo gledališče »Kraljice Marharite« v Cagliariju na Sardiniji.

d Ono nedeljo so prvič igrali na novih orglah v cerkvi sv. Antona v Padovi. Koncert je izvajal prof. Fuzer iz Bolonje.

d 30 črnogorskih dijakov študira na italijanskih visokih šolah v Firenci, Padovi, Pisti, Rimu, Benetkah in Perugiji.

d 1825 novoporočencev je obiskalo Rim v novembru l. 1942.

d Bankovci posebne serije. Uredba ministrstva financ z dne 25. novembra 1942-XX je odobrila v Kraljevini obtok bankovcev po 1000, 500, 100 in 50 lir iz posebne serije, namenjene za italijansko Vzhodno Afriko. Za izdajo teh bankovcev je bila Italijanska banka pooblaščenca z ministrsko uredbo z dne 28. marca 1939-XVI in s spremembami in dopolnitvami v ministrski uredbi z dne 8. avgusta 1938-XVI. Ti bankovci, ki so drugačne barve kakor običajni in nosijo na zgornjem in spodnjem robu hrbtni strani napise v rdeči barvi: »Serie speciale Africa Orientale Italiana« in »E vietata la circolazione fuori dei territori dell'Africa Orientale

Italiana« (»Specialna serija za Italijansko Vzhodno Afriko« in »Prepovedan je obtok izven ozemelj Italijanske Vzhodne Afrike«) so zato izenačeni v vsakem pogledu z onimi, ki so v obtoku in jih je treba sprejemati z vsemi učinki.

d Za brezposelno delavstvo. Večje število delavcev za spravljanje snega bo ljubljansko mestno cestno nadzorstvo spet potrebovalo, ko zapade sneg. Spravljanje snega je pač med tistimi redkimi deli, ki pozimi dajejo zaslužka potrebnim osebam ter se zato vsako leto oglasi veliko število delavcev. Zaradi novih uredb o sprejetju na delo je letos potrebno, da se vsi oni delavci, ki nameravajo iskati zaslužka pri teh delih, že sedaj nanašajo mestnemu cestnemu nadzorstvu v sobi št. 1 v pritičju na Ambroževem trgu št. 7.

d Oddajo mleka v zbiralna središča je pretekli teden določila pristojna oblast tudi za občine: Vrhnika, Velike Lašče, Dolenja vas pri Ribnici, Stična, St. Vid pri Stični, Vel. Gaber, Vel. Loka in Trebnje.

d Opozorilo davčne uprave. Davčna uprava za mesto Ljubljana razglasa, da je plačilo davkov in sploh vseh davščin dovoljeno le po poštni položnici na račun davčne uprave ali pa direktno pri blagajni davčne uprave na Vodnikovem trgu. Davčni izvršilci niso pooblaščen sprejemati denarja na račun raznih davščin in taks. V svrhu razbremenitve blagajne pa bi bilo želeto, da se izvrše plačila čim več potom pošte. Blagajniška plačila večjih zneskov ali vplačila z različnimi novčanicami je treba opremiti z denarnim seznamom.

d Dolžnost župana v Gradu je te dni prevzel admiral Luigi Rizzo.

d Se bo treba učiti. Za dobo zimskih šolskih počitnic v Italiji od 15. decembra do 15. februarja je dobil vsak srednješolec 70 nalog, katere bo moral izvršiti v petih mesecih. Naloge so učencem sporočili v ponedeljek 28. decembra od 10. ure dopoldne. Vsak srednješolec, ki ima doma radijski aparat, bo v nalogah lahko obvestil tudi svoje sošolce, ki nimajo radia. Tako bo radio pomagal srednješolskemu pouku v vojni dobi.

d Nesreča ne počiva. Na jezeru pri Kamniku, občina Preserje, je 14 letnega posestnikovega sina udaril konj močno v glavo. S težko poškodbo je bil prepeljan v ljubljansko bolnišnico. — Posestnikov sin, 21 letni France Mlakar na Rakeku, je jahal konja in padel. Zlomil si je desno roko. — Alojzija Smrekarjeva 36 letna žena posestnika na Primškovem, okraj Novo mesto, je padla z voza in si zlomila levo roko. — V Borovnici stanujoča žena državnega nameščena 42 letna Ana Štrukelj si je pri padcu zlomila desno roko. — Železniški kurjač 27 letni Jože Černe v St. Vidu pri Stični na Dolenjskem je padel z lokomotive in se hudo potkol po glavi. — Zidarjeva hčerka, 8 letna Breda Vrhovnikova je padla 4 m globoko na betonska tla. Dobila je notranje hude poškodbe. Tepina Edo, 22 letni uradnik, je padel po stopnicah in si zlomil desno roko. — Pri padcu s stola si je zlomila nogo 77 letna zasebnica Marija Račič iz Ljubljane.

d Kaj ves znajo. Kisel Karl iz ljubljanske Mandeljeve ulice je postal uredništvu »Slov. doma« dopisnico, na katere hrbtni strani je v šestih urah in pol napisal v izredno drobni, a še vedno čitljivi pisavi 2030 besed, pri čemer napisanih ločil ni upošteval. Prepisal je ves podlistek »V deželi piramide«, objavljen v »Slovenskem domu« z dne 14. dec. in štiri stolpce iz podlistka »Dve siroti« iz istega časopisa. Ker je moral sprosti ostriti svoj svinčnik, je porabil popolnoma nov svinčnik do kraja in še drugega polovico, preden je končal.

d Brezplačno je delil te dni drva in premog potrebnim družinam, zlasti takim, ki imajo mnogo otrok. Zakaj bi nekaj podobnega ne bilo mogoče tudi na deželi?

Okrog sosedov

s Poglavnik dr. Pavlič je ustanovil novo hrvaško odlikovanje za izredne zasluge v miru in vojni za hrvaški narod.

s General Nedić je zopet govoril. Ono nedeljo je govoril v belgrajskem radiu ministrski predsednik general Nedić. Na začetku svojega govora je ostro obsodil angleško politiko in njene poskuse žrtvovati srbski narod za angleške cilje. Pozval je ljudstvo, naj obrne hrbet Draži Mihajloviću in dejal, da se bo z vsemi sredstvi boril proti njemu in njegovim pristašem. Z besedami: »Rešite domovine je najvišji zakon, ki ga bom do kraja izvedel«, je ministrski predsednik zaključil svoj govor.

s Pri sv. Janezu ob Bohinjskem jezeru je doseđanji upravitelj hotela »Zlatorog« postavil kljub

NOVI GROBOVI

V Gabrovci je umrl zlatomašnik Franc Klopčič. — V večnost je odšel nekdanji učitelj v Gabrovcih Ignacij Križman. — Pri St. Joštu je zaspal 83 letnega Matijo Koširja. — V Hotavlju je na veke zatisnil oči 90 letni Janez Peterlin. — V Kamni gorici je umrla 80 letna Marija Azmanova. — V Cerkljah sta odšla v večnost Franc Podpeter in Andrej Pipan. — Umrla sta še Peter Golj iz Putehofa in Marija Mihevc iz Loma. — V Hovcu-Radomljah sta odšla v večnost Marija Mejač iz Frančiška Volmajer. — V Senčurju pri Kranju je zaspal v Gospodu tajnik hranilnice Karel Bricej. — V Mariboru so umrli: 23 letni Nikolaj Urbas, 61 letni Jože Schreiner in 64 letni Mat. Vidovič. — V Ljubljani so umrli: višji poštni kontrolor Florensin Lovdovik, Jože in Tončka Lužar roj. Roman, 66 letni posestnica Ivana Oražem, Marija Hafner, trg. so. trudnica Marija Zalokar, vdova jermenarskega mojstra Šega Marija, uradnik Delavske zbornice Marinko Anton, Terezija Skrbec, Ema Seljak, 38 letna učiteljica Franja Dominko rojena Urek, pošta. zvanikič Weiss Josip, časnikařeva žena Francka Golouh in uradnik drž. železnice v p. Šibove Alojzij. — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

s Hrvatska je razveljavila dovoljenje za izseljevanje in izkorišćenje ležišč nafte. To dovoljenje je izdalo bivše jugoslovansko ministrstvo druž. Panonija v Belgradu, odnosno njenemu predstavniku Radu Pašiču.

s S 1. januarjem so izgubili v Srbiji vsi veljavni stari dinarski novci iz aluminijevega bronca po 2, 5, 0,50 in 0,25 din.

s Navzlic omejenemu železniškemu prometu se je blagovni promet v Zagrebu v novembru poročeval. V skladišča je prišlo 599 vagonov ali 5250 ton raznega blaga, uvoženega večinoma iz Nemčije.

s Novo nemško ljudsko šolo so odprli v veliki župi Posarje.

vsem sedanjim težkočam tako glede stavbenega gradiva kakor tudi delavstva, krasno stavbo, namenjeno za kavarno in restavracijo. Podjetni lastnik je Majdič, ki je kavarno za Novo leto že odprl.

s Smrtna kosa na Štajerskem. V Mariboru so umrli: trgovski nameščenec Nikolaj Urbas, star 22 let, železniški upokojenec in hišni posestnik Jože Schreiner, star 61 let in brivec Matija Vidovič, star 64 let. V Valješu pri Laporjah je umrl starosta gasilscev in vodja celice Franc Leskovar. V Studenci pri Mariboru pa je umrl Rudolf Vračko, star 48 let. — Dalje so umrli: Ljudmila Saler iz Spuhle, Marija Cizerl iz Spod. Brezice, Terezija Kostanjevec iz Podvincov, Anton Prelog iz Zgor. Brezice, Marija Pavlovič iz Ragoznice in Terezija Dorič iz Sestere pri Majšperku. Iz Makol poročajo, da so umrli: Karel Orešič iz Jelovce, Simon Cebular iz Stateneberga, Karel Zirec iz Dežnega, Marija Juršič iz Makol in Franc Mesarič iz Loznice. V St. Jurju sta umrli Anton Cokel iz Kamna in Marija Kompolsek roj. Laubič iz Podgrada. Na Pragerskem je umrl Edvard Mikuš. — V Laškem sta umrli Marija Sivka in Terezija Spreitzer. V Dobrni je umrl Rudolf Dobovčnik. V Loki sta umrli Henrik Kotnik in Marija Obreza roj. Šeme. — V Celju so umrli Terezija Cokanova, Ivan Rozman, Jožef Cvirn, Antonija Plavčikova-Prahova, Karel Srebočan, Ana Motalova-Zidarjeva in Rok Marš, oba iz Ponikve, Herta Jahnova z Dunaja, Vinko Senica iz Zabrezja in pri Rimskih toplicah ter Leonhard Willgartner iz Giessena.

337.000 družin je že nastela v tej vojni Nemčiji v vzhodnih pokrajinah.

50 ljudi je požrl v nekaj tednih lev v okolici Messala v portugalski vzhodni Afriki.

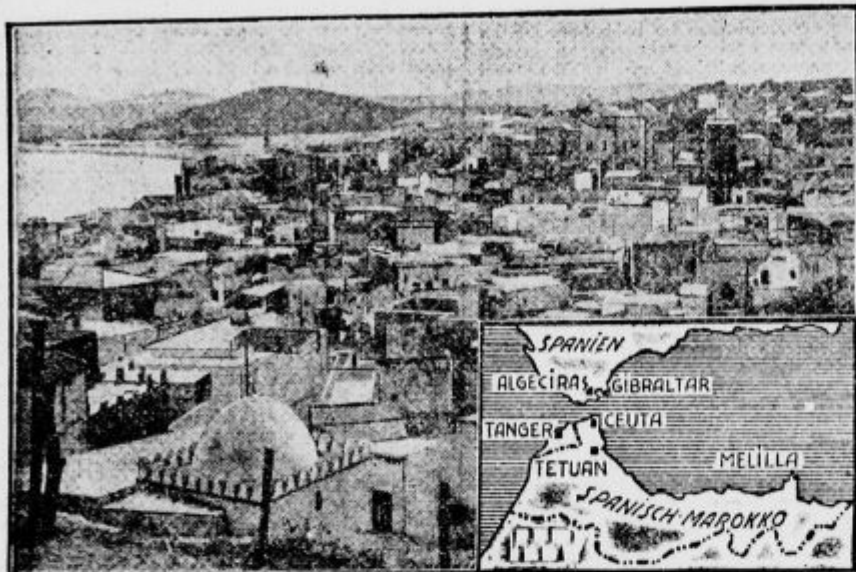
s S kolesa je treščal. Mizarski pomočnik Valentin Vrulič, star 49 let, se je v Celovcu peljal na kolesu z dela domov. Med potjo pa je zadel v njega avtomobil in ga treščil s kolesa na tla. Vruliču je pri tem počila lobanja in je nekaj ur po prevozu v bolnišnici izdihnil svojo dušo.

s Nad 2000 sremških kmetov, sledeč stariji običajem, je prispelo te dni s posebnimi vlaki iz 20 vagoni živih v Zagreb. Živila so bila namenjena revnim družinam borecev in vojnim sirotam. Poglavnik je v svojem nagovoru poveljeval visoki narodno zavest sremškega prebivalstva.

s 572 stanovanjskih hišic za delavstvo so zgradili zadnje leto na Hrvatskem.

Dobro sosodstvo je pogoj za pravilno in uspešno delo

Tri dežele ob Atlasu

Važno mesto Tanger v Španskem Maroku

'Lepa Marokanka

Le 14 km široki Gibraltarski preliv loči Evropo od Severne Afrike. Na severu Afrike se razprostira gorovje Atlas z najvišjim vrhom Džebel Ajaš, visokim 4500 m.

Politično se dele dežele okrog Atlasu v tri pokrajine: Maroko, Alžerijo in Tunizijo.

Maroko je sultanat in od leta 1912, pod francoskim pokroviteljstvom. Delimo ga na tri kulturne pasove. Atlantska obala je prava žitnica, posebno uspeva pšenica. V višjih pokrajinah so pašniki, kjer je zelo razvita ovčereja. Ob vznožju Visokega Atlasu so obsežni gaji južnega sadja in gozdovi plutoveca. Glavno mesto Maroka je Fos, mesto Maroko pa je važno za trgovinski promet s Saharo. Najvažnejše pristanišče ob Gibraltarskem prelivu je Tanger, ki je sedaj španski, kakor tudi ves Rif, to je španski Maroko, z najvažnejšo naselbino Ceuta.

Alžerija je že sto let francoska kolonija, znana po veliki množini vina, žita in zelenjadi. Glavno mesto je Alger, ki ima nad 250.000 prebivalcev.

Tunizija je najmanjša, a najrodovitnejša in najgostejše poseljena dežela ob Atlasu pod francoskim pokroviteljstvom. Med evropskimi priseljenci prevladujejo Italijani. Južno od nekdanje Kartagine leži sedanje glavno mesto Tunis, ki ima več kot 200.000 duš.

Ob najsevernejši afriški točki so Francozi zgradili veliko vojno pristanišče Bizerto. V notranjosti leži mestec Kairnan, sveto domačinom in sedaj važno kot križišče karavanskih cest. Tunis in Bizerta z večjim ozemljem sta sedaj pod oblastjo italijansko-nemške vojske.

Marokanci napadajo v puščavi ameriško-angliško vojsko

Marokanec strelja iz zasede na Amerikance

Na marokanskem trgu pozimi

Toda vse je bilo zaman. Kakor tudi smo hoteli proti Francozski, je on še bolj hotel proti drugemu kraju. Iz dneva v dan je postajal slabši in brezbrzižnejši. Nekdanja izreka govora, ki je prižala, da je bil iz Normandije in ki se je bil že davno otrsel, se je pojavila iznenada v njegovem govoru in bila vedno bolj očitna. Poslednji dan svojega bivanja na zemlji je iznova pričel s svojo vedno zgodbo o krizi in Napoleonu. Major, ki se je počutil tisti dan zelo slabo ali pa je bil posebno slabe volje, je nato izrekel nekoliko nejevoljnih besedi. »Oprostite, gospod major, govorim z gospodom,« je odvrnil polkovnik. »Gospod še ni slišal tega in je tako dober, da se zanima za to reč.« Čez čas pa je dodal: »Kaj mi je neki? Kar črno mi je pred očmi. Toda on mi ga je bil dal in Berta je bila vesela.« Te besede so delovale name, kakor da bi zastor padel ali kakor da bi se zaprla vrata grobnice.

Knalu nato je zaspal mirno kot otrok in neopazno zaspal za vedno. Položil sem mu bil eno roko okrog vratu, vendar nisem opazil ničesar, samo se je nekoliko iztegnil. Tako ljubeznivo in mirno je ugasnilo njegovo življenje. Sele ko smo se zvečer ustajali, sva opazila z majorjem, da sva bila potovala sama s tem bednim zemeljskim ostanikom.

Tisto noč smo ukradli lopato z neke njive — mislim, da je moralo biti nedaleč od Boswortha — in pri luči voznikove laterne smo nekoliko dalje v gozdiču mladih hrastov pokopali tega starega Napoleonovega vojaka.

14.

Prigode s pisarjem.

Neko noč okrog devetih, desetih sta nas lakota in mraz prignala v neko krčmo, ki je stala v nizavi nedaleč od Bedforda. V kuhinji je sedel na stolu zraven kamina črno obleden, velik in suhljat človek kakih štiridesetih let in kadil iz lončene pipe. Kločbuk in lasuljo je imel obešeno na nekakem kavlju za hrbtom, plešasta glava se mu je svetila kot svinjski mehur in izraz njegovega obraza je bil lokav, čemerin in radoveden. Podoba je bila, da se je imel za vse več kot njegovi tovarši, kajti v tej kmečki družini se je vedel kot imeniten človek. Pozneje se je pokazalo, da je imel nekaj pravice do tega, ker je bil pisar pri nekem odvetniku.

... da bi se malo pogreli : : :

Imel sem to nevhvaležno nalogo, da sem zadnji prišel v krčmo in ko sem stopil noter, so bili majorju že postregli pri straneki mizi. Gošče so se bili morali pravkar razgovarjati o kdo ve kakšni zadevi, kajti jaz sem kar volhal nevarnost. Major je imel rdečo glavo, pisar se je oziral zmagozlasno in trije, štirje možje v bluzah, ki so sedeli okrog ognja in bili v njegovi družbi, so bili pustili, da jim je pipa dogorela.

»Lep dober večer, gospod,« me je pozdravil pisar.

»Takisto vam, gospod,« sem odzdravil.

»Tako pojde, mislim,« je dejal pisar, se obrnil h kmetom in jim pomežiknil, pa dodal, ko sem naročil večerjo. »Kam pa ste namenjeni, gospod prosim?«

»Gospod,« sem mu odgovoril, »nisem eden tistih, ki govorijo v krčmi o svojih poslih in kam gredo.«

... velik in suhljat človek : : :

»Dober odgovor in pošteno načelo. Govorite francosko, gospod?«

»Ne, gospod, zakaj pa? Samo malo špansko, prosim.«

»Morebiti pa poznate francosko izreko?«

»To pa razumem prav dobro! Francozsko izreko? Prepričan sem, da bi spoznal Francoza, samo če bi izpregovoril nekoliko besedi.«

»Potem imam neko nalogo za vas. Jaz sam seveda nisem v nobenem dvomu, ampak nekateri teh gospodov vedo bolj malo. Veste, nimajo izobrazbe.« Tedaj pa se je zopet obrnil do majorja, kateremu je jed kar obtičala v grlu, kot je bilo videti.

»Prosim, bodite tako prijazni, gospod in dovolite, da še enkrat slišim vaš glas. Kam ste že rekli, da potujete?«

Najrajši bi mu krožnik vrgel v glavo.

»Kaj pravite k temu?« je vprašal pisar. »Je to francosko ali ne?«

»Za Boga!« sem vzkliknil in skočil s stola kot človek, ki iznenada zagleda znanca. »Vi ste, gospod Dubois? Kdo bi si mislil, da bi vas našel tako daleč od doma!« Pri tem sem pristrčno stresel majorju roko. Nato pa sem se obrnil do našega mučitelja: »Gospod, kar pomirjeni ete lahko! Ta je vse časti vreden možak, naš prejšnji sosed iz Carluela.«

Mislil sem, da sem s te mugnal pisarja v kozji rog, toda kako malo sem poznal tega človeka!

»Vendar je vzlic temu Francoz!« je trdil dalje.

»Pa seveda,« sem odvrnil, »francoski izseljenec Noben od tiste vaše bonapartistovske tolpe. Porok sem zato, da so njegova politična naziranja prav tako pametna kot vaša.«

»A vendar je malce čudno, da gospod Dubois to taji,« je odgovoril pisar mirno.

Ta udarec me je zadel naravnost v obraz, vendar sem ga vzel emehljaje; strah je bil seveda velik; ampak v tem, ko sem govoril naslednje besede, se mi je pripetilo nekaj, kar se ni nik-

dar ne prigodi: naredil sem pogreško v angleškem jeziku. Prav majhno pogreško, pomoto, kakor bi je v devetindevdeset primerih od sto nikdo ne bi opazil. Toda na mojo nesrečo pa se je moj v zakonih izvedeni prijatelj takoj oprijel te moje pogreške kot da bi bil jezikovni učitelj po poklicu.

»O!« je vzkliknil, tudi vi ste Francoz? Po vašem govoru se pozna. Dva Francoza, ki prideta vsak zase in kakor po naključju ob desetih ponoči v teh krajih v krčmo, pa se ne poznata? Ne, gospod, tako pa ne gre! Smatrajte se, da ste aretirani. Prosim, pokažite mi svoje pozne listine!«

Kje pa imate pravico, da nas prijemate v tej luknji?« sem odgovoril. »Moje pozne listine! Ta bi bila lepa, da bi v krčmi kazal svoje listine kar na besedo kakega pritepenca!«

»Bomo že videli,« je odgovoril pisar, se obrnil do krčmarja in pristavil. »Kje pa stanuje žandarm?«

Je vzkliknil krčmar. Kaj pa vendar mislite? Ob desetih ponoči žandarma? Ta je vendar že davno v postelji in spi kot polh, že dve uri pijan kot kanoni!«

»Res, res, tako je!« se je glasilo od vseh strani.

Pisar je bil v stiski. Na silo ni mogel misliti; krčmar je bil videti nič kako malo vnef za žandarma, kmetje pa so se malo brigali za vso reč — samo počelšali so in zijali, se praskali po glavi in si jemali iz peči ogenj, da so si prižigali pipo. Midva z majorjem pa sva mu kazala drzno čelo in mu ne brez pravice kljubovala. Tedaj je pisar predlagal, da naj ga spremim do nekega posestnika, gospoda Martena, ki je bil ugleden človek v sosesčini in obenem mirovni sodnik ter stanoval na koncu tiste ceste, samo tri ulice dalje. Jaz pa sem izjavil, da se ne ganem z mesta, tudi če bi si rešil dušo. Nazadnje je predlagal, da naj ostanem čez noč v krčmi, da bi se drugo jutro, ko bi se žandarm iztrezil, moja zadeva preiskala. Na to pa sem mu odgovoril, da bom šel, kadar in kamor se mi bo zljubilo, da sva poštena potnika, ki živiva v strahu Boga in kralja, in da se ne dam od žive duše prišiliti, da bi ostal. Ker sem menil, da je to pričkanje trajalo že predolgo, sem sklenil, da mu takoj naredim konec.

»Bog obvaruj, gospod!«

»Poslušajte,« sem rekel in vstal, kajti do tega trenutka sem vse čas sedel brezskrbno, »samo en način je, da se uredi ta zadeva — samo en način, ki je prav angleški — mož proti možu! Slecite svojo suknjo, gospod in gospodje tukaj bodo pazili, da se vse vrši pošteno in pravilno.«

Ob teh mojih besedah se mu je v očeh prikazal izraz, ki ga ni bilo mogoče napak tolmáčiti. V enem in prav posebno angleškem pogledu je bila njegova vzgoja zanemarjena: možak se ni znal boksati. Sicer bi se mi lahko ugovarjalo, da se jaz znam takisto malo, toda bil sem bolj predrzen in razen tega sem ga jaz pozval na boj. Odvrgel sem suknjo in se postavil v borbeno postavo. To pa je bilo tudi vse, kar sem vedel iz znal o tej barbareki umetnosti.

(Nadaljevanje prihodnjit.)

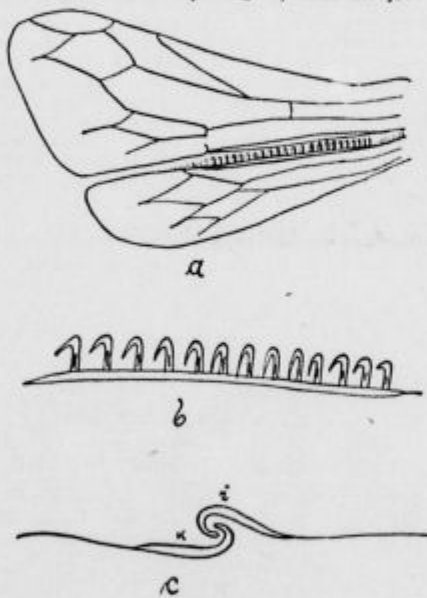
Iz narave

Iz življenja čebele

Marsikaj lepega so nam napisali čebelarji in drugi strokovnjaki o življenju čebel. Tudi »Slovenec« koledar je prinesel dolgo in zanimivo razpravo o čebelah. V vsem in vseh dosedanjih opisih pa se mi zdi, da manjka še neka zanimiva stvar. Čebele so zelo vztrajne letalko. Saj je baš to njihovo delo tisto, ki jim najbolj krajša življenje. Imajo pa kot znano dva para kožnih kril, ki so pritrjena na oprsnih obročkih. Tako pravi Poljanec v svojem prirodopisu živalstva: »Vsi trije oprsni obročki zrastejo v močno oporo dvema paroma kožnatih in prozornih kril. Zadnji krili sta manjši in se pripenjata s kaveljčki na zadnji rob sprednjih.«

Kako preprosto je to povedano. Toda stvar ni tako preprosta, saj se je razvijala dolga leta trajajoča borba med učenimi glavami, kako so nastali ti kaveljčki in ta rob. Učenjaki, ki so ta filii Bogu, in niso priznali drugega kot samo materijo, so trdili, da je vse to nastalo zgolj slučajno in samo od sebe. Drugi, ki so priznali tudi duhovne sile, zlasti pa nek Um, ki je vse to zamislil, so dejali, da je nemogoče, da bi se taka umna naprava razvila sama od sebe, kot je nemogoče, da bi nastala hiša, pa magari mečeš, kolikor le hočeš na kupe opeko.

Kakšna je torej ta naprava? In kakšno korist ima čebela od nje? Pa še, kako deluje?

a) leva dvojica kril, b) kaveljčki na sprednjem robu zadnjega krila, c) prerez žleba, k) in ž) kaveljčka.

Slika nam kaže sprednje večje in manjše zadnje krilo. Prvo ima zadnji rob odebeljen, oblikovan v obliki žleba, drugo pa ima na prvem robu kaveljčke. Dočim je rob žleba v začetku in proti koncu manjši, so tudi kaveljčki na teh mestih manjši. V sredini pa, kjer je žleb višji, so tudi kaveljčki večji (glej sliko!). Ko čebela poživja, pokrije z večjimi zgornjimi krili manjši spodnji; kadar pa zleti, razpne krili, pri tem pa se pripne kar avtomatično spodnje krilo s svojimi kaveljčki na navzdol obrnjeni žleb zgornjega krila. Tako deluje vsaka dvojica kril kot eno krilo, kar je živalci prav gotovo v korist, saj zahteva manjši napor, pa omogoča boljše uporabo zračnega upora.

S to napravo, ki jo opazujemo ne le pri čebelah, marveč sicer nekoliko drugače urejeno tudi pri drugih žuželkah, je rešeno eno izmed važnih tehničnih vprašanj, s katerimi so si in si še bellijo glave razni graditelji aeroplanov, kako konstruirati dvokrillnik, ki bi pri počitku zložil svoja krila, med letom pa jih razprostri, pri tem pa deloval kot enokrillnik. Cesar se človeku ni posrečilo, se je posrečilo naravi. Naravi? Ne! Kajji priznati moramo, da je tudi ta, kot mnogo

NAŠI VELIKI MOŽJE

Josip Murn Aleksandrov

Tretji v vrsti naših pesnikov moderne je Josip Murn, ali kakor se je sam rad podpisoval — Aleksandrov. Bil je dve leti mlajši od Cankarja in Ketteja in se je rodil v Ljubljani l. 1878, v predmestju na Poljanah. Prvi dve leti svojega življenja je preživel mali Murn pri svoji teti na Dobravi, potem pa je prišel v »stara cukrarno«, v katere stanovanju mu je bila gospodinja kot druga, krusna mati. Pri svoji revni materi pa Murn za to ni živel, ker je bila večidel stalno na delu pri raznih družinah, pa otroka zato ni hotela nositi s seboj, da bi ne bil pri delu v nadlego nji ali pa gospodarjem, pri katerih je služila. Tako se je otrok že navsezgodaj navadil biti sam. Stara cukrarna in predmestje Poljane — vse to je bilo za Murna vse bolj povezano z okolico, z deželo kakor pa z mestom Ljubljano samo. Njegova pot je vse rajši peljala na deželo kakor v mesto, postal je otrok polja in njiv, ne pa meščani! V mestu se tudi pozneje ni nikoli dobro počutil, vse rajši je odhajal na kmete in v resnici postal pesnik slovenskega podeželja, naših polj in trat, njiv in gozdov, kakor se mu je s te strani približal pozneje tudi pesnik Cvetko Golar.

Murn je sprva obiskoval ljudsko šolo v Marijanišču v Ljubljani, kjer je v tistem času tudi stanoval. Gimnazijo pa je obiskoval v letih 1890—1898. V gimnaziji je živel z »zadrugarji«: Cankarjem, Kettejem, Zupančičem, Prijateljem, Stefanom in drugimi in že takrat sodeloval posebno v dijaških listih in mladinskih revijah, zlasti v »Vrtcu«, pa tudi v »Ljubljanskem Zvonu« se je že oglašal, v »Domu in svetu« ter v almanahu »Na razstanku«, ki so ga izdajali »zadrugarji«. V našo javnost je potemtakem vstopil nekako v letu 1895 ali 1896.

Po zrelostnem izpitu v Ljubljani se je Murn odločil, da pojde na Dunaj študirat eksportno akademijo in je bil tamkaj v resnici eno leto od 1898 do 1899. Tedaj pa se je prepisal na pravno fakulteto dunajskega vseučilišča. Ali študiju se ni mogel Bog ve kaj posvetiti, ker se mu je že začela oglašati zavratna bolezen — jetika. Že 1899 se je moral zaradi boleznj vrniti v Ljubljano in je vstopil v Sušteršičevo pisarno, kar pa mu je seveda bolezen le še poslabšala. Zatorej si je moral iti iskat zdravja na Gorenjsko, potem pa je zopet iskal službe v pisarni Trgovske družbe. Pa mu spet ni bilo obstanka v mestni pisarni, odšel si je iskat zdravja na Notranjsko in končno še na Bled, a vse zaman. Ko se je z Bleda vrnil v Ljubljano, je legel na smrtno posteljo in 1901 umrl. Še pred smrtjo je dal svojo zbirko pesmi Prijatelju, da pesmi uredi in izda, kar je ta v resnici storil l. 1903 in je tudi z lepim uvodom ocenil delo svojega prežgodaj umrlega tovariša in pesnika. Novo izdajo in novo razlago pesnika Murna je oskrbel l. 1933 prof. dr. Silva Trdinova.

Kot pastorek je Murn živel skoraj samo pri tujih ljudeh in to je mlađega pesnika tako vplivalo, da je postal silno nezaupljiv do ljudi in da se je nekako vse rajši družil z mrtvo naravo in živalmi kot z ljudmi, ker je v njih gledal samo sovražnike. Tudi sodobna francoska pesem je vplivala na Murna v podobnem smislu, da je postal nekako vse preveč žalosten, otožen, vse preveč črnogled. In zadnji sunek takemu njegovemu mišljenju in čustvovanju je dala njegova zgodna zavratna bolezen. Od tod plaha in nezaupna Murnova narava, v kateri je iskal tolažbe in utehe v dobrem prijatelju in v svoji pesmi. Tovariša ni dobil, pesem pa mu je bila poslušna. Rad se je v svoji bolesti zatekal tudi na polje in v gozd, ker je tudi v mestu in mestnih ljudeh videl same — tuje in sovražnike. Vendar pa je bil kot pesnik močan, zelo oseben in silno odkritosrčen. Njegova melanholična in razmišljujoča narava odseva tako rekoč iz vsake njegove pesmi. Bil pa je zmerom

pod silnim vtisom trenutka in je zato naš največji pesnik te vrste trenutno vtisnih pesmi.

Kljub temu, da se za vero ni dosti menil, je vendarle mnogo razmišljal o Bogu in življenju, zlasti v svoji bolezni! Bil je vdan v usodo, a je vendarle živel s Cerkvijo, posebno z njenimi prazniki, kakor jih praznuje in posveča preprosti delavec, naš kmet.

Murnova pesem je tedaj miselna in čustvena. Kdo ne pozna njegovih prelepih pesmi, kot so: Ko dobrave se mrače, Kmečka hiša, Pomladanska romanca, Vlahi, Prišel je čas okrog božiča, pa prelepi Damjan in Vrtnitevi!

Napisal je tudi nekaj krajših stvari v nevezani besedi, na pr.: Tri dni in noči, Kresna noč, Cloveška srca, Repičeva Tončka. — Jezik Josipa Murna je silno sočen, saj je izraze nabral na kmetih. Kot pesnik našega kmeta in življenja na deželi bo Murn za zmerom zapisan med najboljšimi slovenskimi pesniki.

Vročah je zdravje

Rman, mezinec, škorecelj — Achillea millefolium — je znana rastlina, ki raste ob potih, mejah, suhih travnikih in po pašnikih. Cvete od junija do oktobra in jo nabiramo, ko cvete in so se cveti šele dobro razvili. Nabrane rastline posušimo. V lekarni jo dobimo pod imenom — herba millefolii. — V živilozdravništvu rabimo rman kot čaj pri slabi prebavi, dolgotrajnem napenjanju, pri boleznih ledvic in mehurja. Za liter čaja vzamemo 200 g zeli. Zunanje se rabijo obkladki iz rmanje protj revmatizmu in za celjenje starih ran.

Kolmež — Acorus calamus — je doma iz Azije, a raste tudi pri nas v večjih množinah ob rekah, stoječih vodah in mlakah. Rabimo le koreniko, ki jo izkopljemo v jeseni in zgodaj spomladi, preden razvije rastlina liste. Korenino očistimo, obrežemo liste in koreninice in jo razpolovimo. Posušimo jo na topli, a ne prevroči peči. V lekarni se imenuje kolmeževa korenina — rhizoma calami. — Korenino pozivljajo delovanje žlečca in jih rabimo pri slabi prebavi, različnih boleznih žlečca, pa tudi pri vnetju sopolnih organov. Kolmež pospešuje tudi izločanje zlemov. Ker pa so te korenine precej grenke, se živina brani zdravila, zato korenine zdrobimo v prah ter npravimo iz njega svaljke, ki jim primešamo kuhinjsko ali glauberjevo sol. Konjem in govodi damo 25 do 40 g kolmeža v svaljkah na dan.

Mazila rabimo prav pogosto pri raznih kužnih boleznih, ranah, tvorih itd. So večkrat precej ostra, zato jih moramo natirati res samo na bolna mesta. Okolico lahko namažemo z vazelinom ali masljo. Če je potrebno, odstranimo s kože tudi dlako.

Olive so dobro obrodile

Kakor v vseh sredozemskih državah je tudi v Italiji letos dobra letina oliv. Pridelek bo znatno večji kakor lani, ko je znašal dva milijona metrskih stotov. Prve večje količine olivnega olja so te dni že oddali v zbirališča. Pridelovalci smejo pridržati za vsakega rodbinskega člana po 10 kg olja.

Italijanski zimski vrtni pridelki

Pridelek vrtnih sadežev je v Italiji tudi v zimskem času znaten. To velja posebno za zelje, cvetačo in belušo. Zelja je Italija pridelala okoli 4.500.000 stotov, cvetače 2.400.000 stotov in belušev okrog 800.000 stotov. Največ zelja pridelajo v Lombardiji, Venetu in Lukaniji, cvetače v Kampaniji in Toskani, belušev pa na Siciliji, Sardiniji in Laciju.

druge uredbe zelo smotno urejena in da taka urejenost zahteva Um, ki si ga je zamislil in skrbel za izvedbo zamislil, tako kot se zahteva človekovega razuma, če naj se naredi načrt za kakršno koli orodje in za izdelavo tega orodja.

KRALJIČEK

Ljudska povest. Področje France Premrl

Kum je neizpodbitno odločil: »Janez je njegovo imel...« »Lovre« ima sumljiv glas, je satrjeval, »Janez« je pa še veliko premalo na zemeljski obli. Ker ni imel Vetrnjak tako dobrega jezika kot Brbljač, je ta zmagal in Čevljarjev pobit je dobil sv. Janeza Krstnika za svojega godovnika. V gostilni pri krstni gostiji, katere se je otrokov oče vestno udeležil, je bilo zelo živahno. Boter Brbljač je klical na mizo vina v steklenicah, od katerih je on sam največ popil, Vetrnjak je igral na svoje harmoniko, ki jih je princel s seboj, in je prepeval pri tem najbolj poskočne pesmi, pri čemer ga je tu pa tam spremljal s svojim zamolklim basom Brbljač. V navdušenju je stekel s harmoniko tja k mizi ob peči, kjer je novokrščeni zemljan sladko spal na beli blazini pod svilenom vezeninom.

»Tralala-dideldom!« je razposajeno zapel. »Česar se Janezek ne nauči, tudi Janez ne zna. Dečko, če hoče postati pevec in muzikant kot tvoj oče, moraš zgodaj začeti. Kdor hoče postati mojster, mora že z otroško hrano sprejemati vse glasove in note.«

Nato je zaigral zraven otrokove glave hrupno poskočnico. Pri tem se je otrok zbudil in se začel na vse pretege dreti.

»Dobro je nastavlil, in glas ima kot klaginet,« se je smejal Vetrnjak. »Izborno, dečko! Če vsi znaki ne varajo, boš še izvrsten pevec, bodoči Vetrnjak, hahaha.«

Ko so se vrnili po krstni gostiji domov, je bil otrokov oče tako dobre volje, teloma zaradi nadebudnega potomca, deloma od moči izbranega vina, da je dal duška svojemu prazničnemu razpoloženju z dvema streloma iz pištole, ki jo je sprožil na balkonu pred sobnimi okni. Pri tem se je strežnica v sobi tako silno prestrašila, da je spustila otroka na tla. V

slutnjo, ker je hotela nesreča detetu že takoj ob vstopu na svet postaviti na pot zapreke. Več dni je otrok skoraj neprenehoma jokal in ječal; toda umrl vendar ni, in ko je zlomljena noga ozdravila, je izborno prospeval. Shodil je šele z dvema leti in pri tem je neznašno šepal z levo nogo.

Vetrnjak je imel z dečkom blazno veselje in ga je tudi razodeval na blazen način, ker se je z otrokom igral, kot bi bil lutka. Vihtel ga je kot žogo iz ene roke v drugo, dvigal ga visoko nad glavo in ga zopet naglo spuščal, ga

... je žogel svoje pesmice.

posedel na svojo ramo in plesal okrog, pri tem pa godel na orglice, dokler se ni njemu in otroku zvrtele v glavi. Francki se je zdelo večkrat kar žudež, da ni otroka vrgel ali zadel z njim ob kak predmet, in iskreno mu je prigovarjala, da naj opusti to brezumno početje. Toda tu ni pomagala nobena prošnja in opomin in svarjenje materino in tudi ne vpitje boječega otroka. Deček ni imel vkljub očetovim vihravim izrazom ljubezni nič kaj zaupanja do nje, temveč prej rahlo bojazen pred njim in se je zatekal vedno v materino naročje, da ga je ščitila. Samo če je vzel oče v roke harmoniko ali orglice in začel igrati, se mu je pridružil in poslušal z odprtimi usti in ušesi. To otrokovo veselje do muzike je čevljarju na moč ugajalo, in učil je dečka, brž ko je znal malo govoriti, že več pesmic. In ni trajalo prav dolgo, ko je pel mali s svojim nežnim glaskom še precej pravilno:

»Sladko vince piti to me veseli,
dobre volje biti svoje žive dni.
Svoje žive dni — brez vse skrbi,
to me srčno veseli.«

Ali drugo:

»Oj, šmentane citre,
kak mило pojo,
so mene zmotile,
še tebe bodó!«

In naučil ga je še več drugih take vrete. S tem učnim načinom svojega moža se pa Francka ni prav nič strinjala, in ker ni imel Vetrnjak nobenega smisla za kaj pametnega, je učila dečka sama svetih pesmic o Jezušku in Mariji, ki so mu tem bolj ugajale, ker mu jih je mamica zapela s svojim lepim, mehkim glasom. Mati ga je učila tudi moliti in ma veliko pripovedovala o ljubem Bogu v zlatih nebesih. Deček je gledal potem večkrat ob jasnih sončnih dnevih navzgor proti planinam, nad

katerimi se je bohtlo modro nebo, in je iskal z isketajočimi očesi vrata, koder se more priti v nebesa. Nedaleč se dviguje precej strm hrib Medgorje, na čigar vrhu stoji lepa romarska cerkev Matere božje. Tja gor so se največkrat in najdalje ozirale sanjave oči dečkove, kajti od tam si je predstavljal vhod v nebesa.

S posebnim veseljem je deček rad plezal po nizkih smrekovih drevesih, ki so stala ob vrtnem robu, in je tam gori prepeval kot pičček. Ko mu je pa skrbna mati prepovedala plezati po drevesih, se je skobal večkrat na leseni plot pred hišo, in da bi ne padel dol, je naslonil nožice na prečni drog, in s tega vzvišenega sedeža je žvrgolel svoje pesmice. Nad tem je imel oče Vetrnjak največjo zabavo in je imenoval dečka »Kraljiček«. V gostilni je smejal pripovedoval, da mu je priletel v hišo majkčen pičček, kraljiček, ki poje lepše kot vsi pičči daleč naokrog in da je tako udomačen, da se igra z mačko. Dečku samemu je ugajalo to ime in je bil vesel, če ga je oče tako poklical. Slednjič je on sam možko odgovarjal, če so ga ljudje vprašali, kako mu je ime: »Kraljiček sem.« — Tako se je zgodilo, da ga na splošno ljudje niso več drugače imenovali in da se ga je prijelo ime »Kraljiček« za vse žive dni.

Med raznimi pesmicami, katere je Vetrnjak dečku vtepel v glavo, se je ena tudi glasila:

»Štokrlja, štokrlja, dolgonogi pič,
če zakaj pa k nam ne prideš nič?
Brata, sestrico imel bi rad,
da bi mogel iti z njima se igrat.«

Želja, ki jo je ta pesmica izražala, se pa ni izpolnila. Kraljiček je ostal edini otrok Vetrnjaka in Kraljkove Francke.

II.

Čevljarjev sin Janezek, po domače Kraljiček, se je razvijal na svoj poseben način. Vkljub temu, da je nekoliko šepal, je bil izredno lep deček. Imel je pravilne, resne poteze v obrazu, črne, bleščeče lase, ravno take obrvi, nasprotno pa svetelomodre oči. Bil je mehkega, sanjavega značaja, pri tem pa trdno in odločne volje, da se ni dal lahko odvrniti od svojih, včasih tudi prenagljenih sklepov. Nekoga dne je ležal mirno na prostem v travi in motril planine naokrog, nato je splezal na ograjo in vriskal in prepeval. Nenadoma pa so mu postale oči vlažne, zdrknil je s plota in tekel, glasno jokajoč, v hišo. Ko ga je mati vprašala: »Kaj pa je, za božjo voljo, Janezek,« je med ihtenjem vzkliznil: »Tako mi je dolg čas po vas, mama!« Tedaj ga je mati dvignila k sebi in ga objela in poljubila. Deček je oklenil svoje ročice okrog materinega vratu in jokal še bolj krčevito. Hipoma pa se je zopet radostno zasmejal. Taki in podobni prizori so se večkrat ponavljali.

Ko deček še ni imel celih šest let, ga je zadel udarec, ki je bil mnogo hujši kot nesreča ob njegovem prihodu na svet. Dobil je sredi poletja, ko je prišlo mnogo letovisčarjev s svojimi otroci v vas, škrlatic. Nekaj časa so prikrivali bolezen; nato pa je odredil zdravnik, z ozirom na tuje, da se mora odpeljati bolni otrok vsled nalezljivosti nemudoma v mestno bolnišnico. Tu niso nič pomagale prošnje in jokanje materino, ne odpor očetov, vzeli so dečka ponoči skoraj s silo iz hiše in ga odpeljali v bolnišnico. Otroku samemu ni bilo težko slovo od doma, kajti bil je zaradi visoke mrzlice že tri dni deloma ali popolnoma brez zavesti. Tem hujše je občutila izgubo mati. Nič ni mogla spati in je kar naprej jokala. Večkrat je šla dol v Gorico; toda niso ji dovolili nobenega obiska pri otroku, ampak so ji le zagovarjali, da mu gre na bolje. Tega Francka ni verjela in je izjavila, da ima zlo slutnjo, da se s sinkom ne bosta več videla živa. To se je tudi zares zgodilo; toda ni umrl fantek, ampak Francka.

Ko je bil deček že več kot tri tedne v bolnišnici in se mu je že precej zboljšalo, je neprestano vpraševal po materi. Kolikorkrat je prišla ena ali druga žena iz mesta noter, se je dolgo po njej oziral, če ni morda mati. Neko jutro je rekel jokajoč:

»Danes ponoči je bila tu mama in me je poljubila. Zakaj je zopet odšla?«
»Pomiri se, Janezek,« ga je tolažila usmiljena sestra. »Samo sanjalo se ti je. Prihodnji teden pride mama in te vzame s seboj domov.«

»Dobro je nastavlil...«

splosni zmedi vse križem med ječanjem, jokom, javkanjem in vresčanjem je dobila Francka živčni napad, postrežnica pa je bila vsa iz uma, da je pustila otroka kar na tleh in samo tullila. Šele čevljar, ki je priteknel vsled hrupa v sobo, je pobral javkajočega otroka in je z grozo spoznal, da ima zlomljeno levo nožico. Nekaj časa so se vpili sem in tja in vpražali krivdo drug na drugega, nato pa se je odpeljal čevljar z vozom na Gorjansko po zdravnika. Ko je ta prišel, je zmajeval z glavno in premišljeval sam pri sebi, nato je uravnal zlomljeno nožico in jo povil v mavčen ovoj. Pred odhodom je izjavil, da bo ostala noga, če otrok ne umre, za vse življenje nekoliko krajša in šibkejša. Tu so začeli znova tarnati in judikovati. Francka, otrokova mati je imela za zlo

ZA FANTE OD FARE

IZ DNEVNIKA ŠPORTNIKA TOMAZA

S smučmi na Tirolskem

Vožnja od Berlina do Monakovega in naprej mimo nemškega zimskega središča (Garmischa) pa do male postaje, kjer so izstopili, je bila dolga, vendar prijetna. Pisana družina je potovala na smuški tečaj. Največ je bilo Nemcev, med njimi pa tudi veseli Šved Elektroem, Albanec Gogo, Slovenec Tomaž in drugi inozemci. Vsi so se veselili tečaja, v katerem bodo 14 dni preživali na smučeh, veselili se hribov, zanimal jih je kraj, kjer se bodo naselili, vasica Berwang, ki leži nekje visoko v tirolskih hribovih. Na Bavarskem je ležala že debela plast snega, ki je spominjala na lepoto Alp po zimi. Zemlja je bila odeta z belo odejo, dreveje so obteževale blazine nežnega pršiča, pečevice v daljavi se je razodevalo v belosivih barvah snega.

Ko so izstopili, so odložili prtljago na sani, potem pa so izurjenjši pripeli smučci na noge in se pogнали po stezi v reber. Precej pa je bilo takih, ki so imeli prvit opravka z vitkimi smučkami, ki pomenijo vsakemu mlademu človeku »ključ do bele pojavnosti«. To so bili začetniki, ki so hodili zadaj in se mučili, ker se jim je sneg udiral do kolen. Pot je bila dolga. Vodila je po soteski ob dremažem potoku in se vlekla vedno naprej in vedno višje. Tomaž je hitel s prvimi, da bi čimprej zagledal gorsko vas s farnim zvonikom in klance, kjer se bodo izpopolnjevali v kristijanijah in telemarkih. Do Berwanga so prišli pozno zvečer in se razklopili na stanovanje, ki so jih dobili v gostilnah in pri kmetih. Tomaž je dobil sobo s Hermanom in z dvema drugima tovarišema pri malem trgovcu. Skupna večerja v hotelu je vsem dobro teknila, potem pa so odšli spat, da bi si nabrali čim več moči za naslednji dan.

Posebno vesel je bil Herman. Bil je doma s severa, nekje pri Hamburgu in še nikoli ni videl gorskih velikanov. Ko so se zjutraj zbudili, jih je Tomaž pozval k nenavadni kopeli: »Kdo gre z menoj, da se bomo okopali v snegu kakor se spodobijo za prave zimske športnike?« Postelja je bila prijetno topla, zunaj pa je bil strupen mráz. Tovariši so oklevali, Tomaž pa jim je potegnil odeje, odprl okno in skočil v sneg, ki ga je bilo gotovo do pasu. Tam so se valjali v kratkih hlačkah in se drgnili s snegom; vriekali so in se emevali, rili po snegu kakor kriti po zemlji, se obmetavali, skakali in padali, potem pa zdrveli nazaj v sobo. Ah, to je bilo nekaj prijetnega! V snegu samem ni bilo tako prijetno, in pa pozneje nastopila taka vročina in taka svežost, da jih ves dan ni zeblo.

Po zajtrku so se zbrali na klancu pod cerkvijo. Tam so jih učitelji razdelili v posamezne »razrede«. One, ki so obvladali kristijanije zavoje ali loke na smučeh) na obe strani, so vzeli v najvišji

razred, reveže pa, ki so si znali komaj pripetiti smuč na noge in ki so padali pri vsakem koraku, so zapisali med smučarske abecedarje. Tomaž je bil nentalo zadovoljen, ko je lepo krmari po strmini in so ga vzeli v razred dobrih. Potem se je začela šola smučanja. Učili so nas hoje naravnost, pa hoje navkreber, smuke po klancu in zavojev vseh vrst. Posebno zabavno je bilo gledati »mlade junake«, ki so padali kakor cmoki. Nič jim ni pomagalo, da so obvladali veletiče na drogu ali da so bili neustrašeni skakalci v vodo in podobno; kdor je bil smučarski abecedar, je končal vsako vožnjo z obvezno piko in je z nosom zaril v sneg, gledal, kako bi vstal. Ko so uvideli, da ne morejo s korajzjo ničesar opraviti, so se začeli vaditi v osnovah kakor otroci v ljudskih šolah.

Kraj je bil za ljudi, ki so prišli iz daljnega velikega mesta nad vse prikupen. Okrog vaškega zvonika je ležalo farno pokopališče, naprej pa so bile raztresene nizke in široke tirolske kmečke hiše. Za te hiše je značilno, da imajo veliko malih oken in da so stene tudi od zunaj pobarvane z raznimi okraski, čisto pa tudi svetlimi podobami. Čeprav ni bilo vreme sončno, je bil odprt pogled na gorske velikane, od katerih so nekateri segali blizu 3000 m visoko. Študentje so se hranili skupno v veliki gostilni. Tam so prišli v stik z domačini; to so prijazni ljudje, katerim se pozna, da živijo v hribovih. Po hribovsko so opravljeni in tudi na obrazu se jim poznajo sledovi strupenih vetrov in močnega zimskega sonca. Nosiijo se podobno kakor Gorenjci, za praznike pa si oblečejo svojo narodno nošo: jopič s svetlimi gumbi, kratke hlače z belimi rokavicami in klubok s širokimi kraji. Radi igrajo na citre, radi prepevajo, vriskajo pa drugače kakor pri nas. Saj je znano o vseh alpskih pribivalcih, da radi »odlajo«, kar se sliši tem lepše, kadar vračajo skale odmev tro ali štirikotno.

(Dalje prih.)

PRAVNI NASVETI

Odgovornost živčno bolne osebe. U. M. Vaša žena je po vašem mnenju živčno bolna. Sedaj vas dolži, da imate razmerje z drugo žensko, čeprav to ni resnica. Oseba, ki je zaradi tega prizadeta, preti s tožbo in bi opustila tožbo, če vaša žena vse preključ. Žena pa vztraja pri svojih obdolžitvah in ne mara nič slišati o kakšnem preključu. Vprašate, če je takšna oseba, ki je živčno bolna, kazensko odgovorna za vse, kar govori žaljivega o drugi osebi. — Če privede stvar pred sodišče in bi se žena izgovarjala s svojo živčno boleznijo, bo sodišče na podlagi mnenja zdravniškega izvedenca odločilo, če žena odgovarja za svoja dejanja in v koliki meri. Lahko jo proglasi za neodgovorno. Ne more se pa vnaprej vedeti, kakšnega mnenja bodo zdravniki.

Ustna najemna pogodba velja. F. G. Novembra meseca ste se ustno domenili z nekim hišnim posestnikom, da prevzamete v decembru določeno

»Slovenčev koledar«

smo razposlali na deželo po železnici. Vsak zavoj ima plombo in je natančno stehtan. Pri prevzemu event. razliko v številu in teži takoj reklamirajte!

stanovanje in ste celo ponujali aro in zahtevali, da napravite pisмено pogodbo, kar pa je gospodar odklonil, češ da je to odveč. Medtem ste hišnemu gospodarju odpovedali, da stanovanje na prevzamete, gospodar pa zahteva, da mu plačate stanovanje, čeprav se eniste veselili in po vašem mnenju niste napravili nikake pogodbe. — Če ste se vi s hišnim gospodarjem dogovorili, da se ob določenem roku vselite v njegovo hišo in da mu določeno stanovanje plačate z dogovorjeno najemnino in se je z tem gospodar strinjali, potem je bila med vama sklenjena ustna najemna pogodba, ki je za oba obvezna. Plačati morate tako dolgo za v njem vzeto stanovanje dogovorjeno najemnino, dokler stanovanje pravilno ne odpoveste in ne preteče odpovedni rok. Tudi če se v stanovanje sploh niste vselili, morate plačati najemnino za december. Če je bila dogovorjena enomesečna odpoved, ste lahko 1. decembra odpovedali za 1. januar. V primeru pravde bo torej odločilo, kako ste se z gospodarjem dogovorili glede odpovedi in kdaj ste stanovanje odpovedali.

Preskrbovanje slaboumnega. A. T. Vaš slaboumni sorodnik ima v hiši izgovorjeno stanovanje in hrano. Gospodar pa zelo slabo z njim ravna, ga pretepa, mu ne daje primerne hrane in obleke in ga sili k delu. Vprašate, kakšno stanovanje mu mora dajati, kakšno obleko, hrano itd. — Vse, kar ste napisali v dopisu, naj oskrbnik umobolnega sporoči skrbstvenemu sodniku, ki bo gospodarja poklical na odgovor in izdal potrebne ukrepe. Tisti, ki mu je umobolni izročil v varstvo, odgovarja za škodo, ki jo je umobolni napravil, ker je kot varuh svojo dolžnost zanemaril. Nikakor ni priporočati, da bi se brat branil skrbništva svojega brata, ker bo gotovo znal boljše zanj skrbeti kakor kakšen tuje.

KUPIM

škafce, bane za otroke, čebre in zobotrebec

M. PAKIČ

Ljubljana, Sv. Petra nasip 27.

Cenjenim bralcem našega lista!

Za hrvatsko državo:

Vljudno sporočamo, da se za vsa naročila glede »Slovenca«, »Slovenskega doma«, »Domoljuba«, »Bogoljuba«, »Slovenčevega koledarja« in »Slovenčeve knjižnice« blagovolite obračati na tvrdko »Pres Import«, Kataničeva 3, Zagreb.

Od 1. decembra dalje bo cena »Slovenca« v nadrobni prodaji 4 kune, za naročnike pa mesečno 83 kun, s ponedeljskim »Slovenskim domom« vred pa 96 kun.

Cena »Slov. doma« v nadrobni prodaji 3 kune, za naročnike mesečno 55 kun.

Cena »Domoljuba« v nadrobni prodaji 4 kune, za naročnike celoletno 110 kun.

Cena »Bogoljuba« posamezna številka 4 kune, celoletna naročnina 45 kun.

»Slovenčev koledar« za leto 1943 za naročnike »Slovenca«, »Slov. doma«, »Domo-

ljuba«, »Bogoljuba«, »Obiskac ter »Slovenčeve knjižnice« 100 kun, za nenaročnike imenovanih listov pa 140 kun.

Cena posameznim broširanim knjigam »Slovenčeve knjižnice« 50 kun;

v polplatno vezanim knjigam 75 kun; na boljšem papirju v celo platno vezanim knjigam 125 kun.

Naročnina vsega letnika »Slovenčeve knjižnice« (t. j. 36 knjig) 1100 kun za broširane knjige;

2300 kun za v polplatno vezane, in

3500 kun za na boljšem papirju v celo platno vezane knjige.

ZA SRBIJO VELJAJO ISTE CENE V DINARJIH.

»Domoljube stane 24 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, inserate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave: št. 40-04. Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Uredniki: Jože Košiček. — Za Ljudsko tiskarno: Jože Kramarič.